

Vlado Treneski, Deyan Tanchovski, Erlin Ago, Ivan Nikolov, Iliya Stoyanovski, Metodiy Ivanov, Rumen Srebranov, Spas Tashev.
A White Book about the Language Dispute between Bulgaria and the Republic of North Macedonia. Orbel Publishing House, Sofia – Toronto, 2021, 164 p. ISBN 978-954-496-143-5

INTRODUCTION

Bulgaria obstructed the start of the negotiation process for accession of the Republic of North Macedonia to the European Union at the end of 2020 on several occasions. The main argument is that Skopje has not complied with the terms of the Friendship Treaty signed by the two countries in 2017. As unsolved problems, Sofia points out the mass falsifications of the historical past, the repressions against people with preserved Bulgarian self-consciousness and the characteristics of the tone of the official language of Skopje.

Bulgaria's partners in the EU consider and accept this position. On December 16, 2020, the ambassadors of the EU member states have adopted Bulgarian requirements regarding "the mistaken interpretation of history" and included the full name of the Republic of North Macedonia in its conclusions. However, for those unfamiliar with the Bulgarian history and language, the official position of Sofia remains to some extent incomprehensible.

The weakness of Bulgarian politics is that so far it has failed to explain to its foreign policy partners the true nature and magnitude of the offense committed in Communist Yugoslavia with respect to the linguistic divide and total falsification of existing documents. It has also not explicitly and clearly shown the actual theft of the Bulgarian cultural and historical heritage, it has failed to give adequate publicity to the systematic violation of human rights, including physical repression and killings of citizens dissenting with these government policies. And these facts are proofs of the way in which falsifications are reaffirmed, as well as confirmations of the continuity of totalitarian practices from the recent past and are posing very serious questions. The present analysis gives answers to these questions.

The terms used in the current publication are part of the vocabulary that denotes specific phenomena and facts related to cultural, historical, political, and linguistic issues in the relations between Bulgaria and the Republic of North Macedonia.

Влаго Тренески, Деян Танчовски, Ерлин Аго, Иван Николов, Илија Стояновски,
Методиј Иванов, Румен Сребранов, Спас Ташев

Codification is a linguistic term used to denote the regulation of a literary language. Its establishment as a linguistic fact is often associated with a particular political change. Often in Bulgarian history, the new political subjects, after gaining state power, try to codify the language according to their views, e.g., changes in the language norm during the rule of the Bulgarian Agrarian Union (known as the so-called Omarchev Orthographic Reform from 1921), as well as the spelling reform of 1945 (known as the Fatherland Front Orthographic Reform), which is used to this day, despite existing proposals for basic review of the norm every 50 years.

The literary norm of the Republic of North Macedonia was established in 1945 by a resolution of the Linguistic Commission, which made the first, of course, political codification based on central and northern Macedonian dialects with a strong admixture of Serbian and Latin elements so that the differentiation from the Bulgarian literary language could be as great as possible. In fact, the Vardar literary norm rests on the basis of Bulgarian dialects as it shares all the features that are characteristic of the entire Bulgarian language:

1. The post-positive definite article unlike any other Slavic language;
2. The loss of the Slavonic case system and the development of an analytical grammar, unlike any other Slavic language;
3. The unique formation of the superlative degree of adjectives degree with *-nay*, unlike any other Slavic language;
4. The loss of the infinitive and its replacement of the infinitive with the da-construction, unlike any other Slavic language;
5. The preservation of the Old Bulgarian aorist and imperfect, unlike any other Slavic language.

Here, too, a distinction must be made between literary language and national language, since the relations between them are of the type species-genus, i.e., the literary language is part of the national language, which includes the literary norm and the dialects (social and territorial).

In the Republic of North Macedonia there is an attempt to show that the work of Cyril and Methodius is the first codification of “makedonskiot jazyk” (the Macedonian language). However, it should be noted that codification includes rules under which a single language standard operates and is formalized. So, in addition to the standardization of the alphabet, it includes rules that affect all levels of linguistic analysis – phonetics, morphology, syntax and lexicology i.e., spelling (orthography).

We can speak of a separate “Macedonian” language as a political phenomenon from its actual standardization in 1945. Before that, individual figures from Macedonia, e.g. Dimitria (Dimitar) Chupovski (Chuparov), Georgiya (Georgi) Pulevski, Kraste (Krastyu) Misirkov, Stefan Dedov, under the influence and in cooperation with the Serbian academics St. Novaković, Al. Belić, J. Cviić and others have tried to formulate a separate alphabet or even to accept the Serbian alphabet altogether. By the way, the so-called Macedonian statements of Misirkov are quite controversial, since in his “Diary” from 1916, which was published jointly by the Macedonian State Archives and the Bulgarian State Archives, he identified himself as Bulgarian, and at the end of his life, he even served as director of the schools in Karlovo and Koprivshitsa, Bulgaria. As the director of the Macedonian Archives at that time, Prof. Z. Todorovski, noted, the ethics of historical truth should be sought in documents, not in interpretations.

Incidentally, it is interesting that the Fatherland Front’s orthographic reforms and the codification of the Vardar norm were carried out at approximately the same time, which raises further questions about the intent in the distancing of the two norms. In fact, the Language Commission of the Anti-Fascist Assembly for the People’s Liberation of Macedonia (ASNOM) carried out the order of L. Kolishevski, Chairman of the Communist Party of Macedonia, who in a letter dated May 6, 1945, ordered the alphabet to be accepted.

The relationship between the two norms is a relationship between two dialects of one language, i.e., their differences are lexical and phonetic, and grammatically there is an almost complete overlap. Until 1944, all world-famous Slavists regarded the dialects in Macedonia as an integral part of the Bulgarian language. Among them were the Russians A. M. Selishchev, V. Grigorovich, P. Lavrov, A. I. Sobolevski, V. I. Schepkin, T. Florinski, P. N. Milyukov and N. S. Derzhavin, the Czechs V. Vondrak, P. Schafarik and L. Niederle, the French A. Mazon, L. Leger and Velon, the Germans B. von Arnim and G. Weigand, the Slovenes V. Oblak and F. Miklosic, the Pole A. Kalina, the Dutch N. van Wieck, among many others.

It is no coincidence that after 1945 the written norms in Bulgaria and today's Republic of North Macedonia were placed in the same subgroup of the South Slavic languages – the East South Slavic Languages. Even here these languages stand as one unit, which differs in grammatical structure from all other Slavic languages. The two norms still share the same features that distinguish them markedly from the other languages of the Slavic group. Therefore, modern scholars like George Clark, O. Kronsteiner, H. Stamler, J. Babinotis and others reject the thesis of the existence of a “Macedonian” language separate from Bulgarian. It is worth noting too, that the leaders of the Macedonian Liberation Movement in exile also never accepted the separation of the Macedonian Bulgarian dialects into a different language.

The Skopje codifiers, relying on K. Misirkov, chose a dialect that they considered far enough from the Bulgarian literary language and containing as few common phonetic and lexical features as possible; the morphological features could not be changed, otherwise the norm would become completely incomprehensible to Macedonian citizens. With these arguments, the central Veles dialect was chosen, with a strong influence by the northern Skopje dialect. Venko Markovski, a native of Veles, wrote a defence of the need for the letter “Б” (which is considered a Bulgarian element, although it is part of the Cyrillic alphabet, which Macedonian scholars claim to be Macedonian), in the first Language Commission in his dispute with Blazhe Koneski, who was trying to impose the Serbian alphabet in its entirety. As early as December 28, 1944, the philologist Vojislav Ilić, known for his pro-Serbian views, was sent from Belgrade by the Chairman of the Communist Party of Macedonia as a clerk to the Language Commission. He came to Skopje to support Blazhe Koneski. The same Vojislav Ilić later established the terminology of Macedonian grammar, borrowing it entirely from Serbian.

This led to the second commission of February 15, 1945, which consisted of five Serbian agents: Blazhe Koneski, Vojislav Ilić, Lazar Moisov (who personally tortured the fighter for and independent Macedonia Zhivko Iliev in 1948), Lilyana Chalovska (wife of L. Kolishevski) and V. Malinska. The theses of the Serbian ideologues for the complete imposition of the Serbian alphabet, promoted through Blazhe Koneski, also did not achieve ultimate success. Frightened by the acceptance of the letter “Б”, L. Kolishevski, who at that time was President of the Government of the People's Republic of Macedonia, asked the Belgrade leadership of Yugoslavia to assist in solving this problem. At the same time Blazhe Koneski demanded the postponement of the decision. There was no one to object to him as he was a member of OZNA, a predecessor of UDBA¹.

In mid-March 1945, on the orders of Milovan Djilas, then head of Tito's Agitation and Propaganda, his deputy, Radovan Zogović, arrived in Skopje. His main goal was to strengthen B. Koneski's position. Radovan Zogović played a crucial role in the final adoption of the Serbian Karadžić alphabet as the Macedonian alphabet. The whole operation of imposing the Macedonian Karadžić alphabet was carried out by Belgrade under the leadership of Gen. Aleksandar Ranković, member of the Central Committee of the Communist Party of

¹ Tito's Yugoslavia Secret Services.

Yugoslavia, one of the closest associates of Tito, head of OZNA and its successor UDBA, and Blagoje Nesković, Prime Minister of Yugoslavia since April 9, 1945.

On April 24, 1945, Milovan Djilas in Belgrade summoned Bl. Koneski, V. Markovski and V. Malinska, on whom the party dictates of the Serbian position on the orthography was imposed. Four Serbian professors, Radomir Aleksić, Radoslav Bosković, Mihailo Stevanović and Radovan Lalić attended the meeting with Djilas, with whose help Djilas finally resolved the issue of the Macedonian alphabet in the spirit of the Serbian doctrine for Macedonia and Bulgaria. The main goal was the distancing of the Macedonians and the Macedonian codification as much as possible from the Bulgarian ethnolinguistic continuum. This led to the paradox that for a sound that cannot be ignored, instead of using a letter, one must use an apostrophe. So, following the decisions taken in Belgrade and passed through the third language commission, the date of birth of the Macedonian language codification was May 3, 1945. Later, according to the so-called Law on Macedonian National Honor opponents of the Serbian alphabet and Serbian influence ended up in prison or a concentration camp, and others were isolated.

Today, officials in Skopje refer to the allegation of the existence of separate Croatian and Serbian languages and hence draw the analogy with the Bulgarian and Vardar norms. Such an understanding is not based on knowledge of the historical development of languages. Concerning the Croatian language, for example, local and indefinite common names such as Slovene, Slovenian, Dalmatian, Illyrian, etc. were often found in the past, which are now perceived as part of the Croatian language. At the beginning of the 19th century, all Croats were united by a common language and a graphic system different from the Serbian one. It was not until the end of the 19th century, after the spelling reform of Vuk Karadžić in Serbia, that attempts were made to bring Serbian and Croatian closer together and to unite them under the common name of “Serbo-Croatian”. The long tradition of the existence of Croatian literature is at the heart of today’s existence of an independent Croatian language. In contrast, until 1944, regional dialects in Macedonia were never considered an independent language, which is why Skopje lacks the factor of an “independent Macedonian literary tradition”. In addition, the Macedonian dialects themselves are very different. The Nevrokop dialect is much closer to the Tarnovo dialect in eastern Bulgaria than any other surrounding Bulgarian dialect. And we know that Tarnovo is the basis of the Bulgarian literary language. In other words, the Nevrokop dialect, which is considered by Skopje scholars to be Macedonian, is much closer to the literary Bulgarian language than any other dialect except for the Tarnovo dialect.

In practice, a different language can be distinguished from each dialect based on political intervention. A different people can be separated from each ethnographic (regional unit) as well. This applies not only to the diversity of dialects of the Bulgarian language and Bulgarian regional entities, but also to all other languages and peoples. For example, one of the symbolic personalities of Macedonianism, G. Pulevski, who had contradictory theories, wrote about a “Miyak language”. The policy of differentiation of separate peoples and languages is not only a Balkan feature, but we will see it in the aspirations of the Comintern for the separation of minority languages and peoples, in the plans of Hitler’s Germany for the separation of a non-Polish Gural nation, and even in considering the satellite state of Macedonia in view of Bulgaria’s precarious position and participation in the alliance with Germany. Political engineering in the splitting up of nations and languages, which underpins local separatism, is a tool for eliminating the state and ethnic consolidation of the opponent.

The codification of the Vardar norm is a natural continuation of the Serbian intervention in the Macedonian Question, which consists of the systematic assistance in the separation of the language and people in Vardar Macedonia from the Bulgarian language and people. Thus, thanks to this intervention, a circle of Macedonian activists emerged who were

educated in Belgrade, where they collaborated with local professors and politicians from the end of the 19th century until the emergence of the Macedonian norm. During the Serbian occupation from 1913 to 1941, a process of Serbianization of the population of Vardar Macedonia was systematically carried out, which provided a solid basis for imposing a separate codification and identity of the language and people. With the political assistance of the Yugoslav political and repressive bodies, the modern Serbian codification of the Macedonian norm was carried out. This effort, which was pro-Serbian and anti-Bulgarian, managed to create a constellation of scholars who support and repeat the Serbian theses about the existence of the so-called Macedonian language and nation.

The emergence of a separate Macedonian identity, which necessarily includes the language, did not happen overnight, as claimed by Prime Minister Zoran Zaev and other politicians in Skopje, but also by Bulgarian scholars and politicians who say that until 1944 there were Bulgarians who afterwards became Macedonians. Today's realities are the result of a systematic and purposeful separation by the Serbian nationalistic doctrine, which, following its plan, is trying to create not only a separate Macedonian but also a "Shop" nation. This practice is in accordance with the Russian plans for the differentiation of the "Dobrudzha" and "Thracian" nations, coinciding with the Serbian theses for denying their Bulgarian identity and replacing it with new identities and languages based on regional forms of the Bulgarian language and people. A similar policy began in Belgrade with local pro-Serbian Macedonian assistance and Russian support (including the Russian consul in Bitola) from the late 19th century, was continued by the Kingdom of Serbians, Croats, and Slovenes (later Yugoslavia), which included Vardar Macedonia and continues to the present day. It is no coincidence that the greatest defenders of Macedonianism are not all Macedonians, but also the Russian and Serbian elites and their protégés in the Republic of North Macedonia.

The specifics of this phenomenon are reinforced by the settlement of Serbian colonists in Vardar Macedonia, who have a serious influence in politics (including academia and journalism) today. The negative Russian attitude towards Bulgaria was noticed as early as 1870, when the Russian diplomat Count Ignatiev protested Art. 10 of the Sultan's Decree for the establishment of the Bulgarian Exarchate, which required for a plebiscite for the accession of the Macedonian dioceses to it. Russian anti-Bulgarianism developed its deepest roots since the Berlin Congress (1878), with the Russian government trying to prevent the formation of a unified Bulgaria within its ethnic borders. Later during the reign of St. Stambolov (1886 – 1894) Bulgaria began to pursue an independent policy and to oppose Moscow's interference in its internal affairs. Thus, the Serbian and Russian interests in the destruction of Bulgaria's independence coincided with the emergence of the Bulgarian principality.

As for the identity which is directly related to the language, as Prime Minister Z. Zaev notes, "we are Macedonians and speak Macedonian", it is directly related to the processes of administration, consolidation, supra-regional awareness, and differentiation from other ethnic groups. Out of the three parts of geographic Macedonia, the smallest one or Pirin Macedonia belongs to Bulgaria although a large part of geographic Macedonia belonged to the Bulgarian Exarchate. On the other hand, the prolonged Serbian rule of Vardar Macedonia has provoked the formation of a separate consciousness, which must be compromised. It is the result of an alternative to the impending impossibility for Belgrade to quickly Serbianize the Macedonian population. In emancipating the Macedonian identity from the Bulgarian one, whatever unites them must be shown in a negative light and the insistence that there is a separate Macedonian consciousness, different from the Bulgarian one with which it has its historical roots, must be fostered. In fact, this approach is not purely Macedonian; we see it in all the statements of Serbian scholars and politicians.

Thus, we come to the reality today that some Macedonians define themselves as a separate ethnic group that claims to speak a separate language. By no means, however, did the emergence of a separate identity and separate codification happen overnight; it was a systematic and gradual process resulting from several factors, the strongest of which was Serbia's consistent policy towards Macedonia's secession from the Bulgarian ethnolinguistic continuum.

In the period of Tito's Yugoslavia, and today, the Republic of North Macedonia is desperately trying to present itself as a victim of Bulgarian national chauvinism and, while non-complying with historical, cultural and linguistic facts, to insist on its identity – not limited to the modern times, but dating back to the Middle Ages, and before the Prespa Treaty to antiquity. In Skopje, the roots of the “Macedonian” language are sought in the early Middle Ages, in the era of Cyril and Methodius, and even earlier. To justify such a position, systematic falsification, destruction, and misinterpretation of existing sources began.

This policy continued to apply in today's Republic of North Macedonia after its secession from Yugoslavia in 1991. The Macedonian Academy of Sciences and Arts even issued another official statement advocating the “spatial and temporal continuity of the Macedonian language”, which is another direct encroachment on the Bulgarian cultural and historical heritage and on the dialectal diversity of the Bulgarian language. This widespread practice finds its place both in academic publications and in school textbooks, thus not only is the young generation deprived of access to objective information but through the use of hate speech, it continues to be educated in a spirit of contradiction regarding Bulgaria.

Such behavior is incompatible with the principles of the organization and functioning of the EU. It is a worrying fact that the desire of some government officials in Skopje to cooperate with Bulgaria and overcome inherited problems has been met with hostility by both the “deep state controlled” parliamentary opposition and the media and the intra-party opposition. The co-ordination of the two groups from a center closely linked to the old Yugoslav communist regime is obvious. This dependence creates political instability and shows that at this stage the Republic of North Macedonia does not meet the basic criteria of Copenhagen, namely institutional stability as a guarantee of democratic and legal order, protection of human rights and respect for and protection of minorities, the possibility of taking on the obligations of membership, including the capacity to effectively implement the rules, standards and policies that make up the EU legislature (the “*acquis communautaire*”), and adhering to the objectives of the political, economic and monetary union.

It was with the Prespa Treaty that the Republic of North Macedonia tried to impose on Bulgaria a wording for the language, which was missing in the Declaration of February 22, 1999, signed by the then Prime Ministers L. Georgievski and Iv. Kostov and reaffirmed by the Joint Memorandum of January 22, 2008. According to these documents, which the Macedonian side has signed and which it is obliged to comply with, all documents between the two countries have been signed in the official languages according to their constitutions. The Prespa Agreement is an agreement between the Republic of North Macedonia and Greece and in no way affects or binds Bulgaria. For this reason, the situation set out in the 1999 Declaration and the 2008 Memorandum must remain as established without exceeding the official limits.

The President of the Republic of North Macedonia, Stevo Pendarovski, came up with the idea of stating that the Macedonian codification dates back to 1945, without mentioning that this codification is founded on a dialect basis, which is linguistically Bulgarian. If a codification of a Macedonian norm is considered in a bilateral document, it will be necessary to determine what the dialect base is. However, the Skopje politicians, relying on Blazekonev's theses, have no intention of considering the linguistic facts, but their

interpretation. That is why the situation set out in the Declaration of 1999 is the final limit to which a compromise can be reached on the part of Bulgaria. It is time for the Macedonian side to make a compromise, as it is trying to fully impose its position, which is in fact based on Serbian ideologues, politicians, and scholars.

It is understandable in Western societies that everyone has the right to an identity, to their own language and history, and this is a fundamental right, but not at the cost of replacing them with an interpretation that changes the facts. It is absurd to enter endless interpretations, and this must be left to the individual reader. In addition, the modern wide audience easily uses texts from the second half of the 19th century to the present day. This applies not only to historical facts, but also to linguistic ones, as in this field subjective interpretations are also made by academics with a claim to objective truth. These facts, of course, should not be arranged in such a way as to suggest a particular opinion, but should be as comprehensive as possible and presented in an original form.

If the listed problems in the domestic political life of the Republic of North Macedonia are not overcome in time, the approach inherited from the totalitarian past and currently applied in dealing with anyone who dares to present objectively the facts of the distant and recent past, raises (at least in regional aspect), the question of the unity of EU, NATO and their universal values. Skopje's refusal to break with Yugoslav dependence reached its culmination at the end of 2020, when the government of Zoran Zaev and President Stevo Pendarovski proposed Colonel Zoran Sekulovski as the North Macedonian military representative to NATO. In this action, "the Macedonian side ignored the advice of certain friendly services", which know the Macedonian military has close contacts with Serbia. During the same period NATO denied access to classified information to ten more North Macedonian government officials. This example shows how Skopje's old dependencies on unreformed Belgrade masters make it difficult to coordinate and consolidate on NATO's southern flank.

This text aims to show the Bulgarian and foreign public, which does not know the Bulgarian language, and the society in the Republic of North Macedonia, which has been subjected for decades to a distorted image of its own language, the following:

- The total falsification and manipulative interpretation in Skopje of documents related to the past in the language on the territory of the geographical area of Macedonia.
- The systematic violation of human rights in the construction and affirmation of the Skopje written norm and the modern Macedonian identity.
- To reveal the current state of the language situation in the Republic of North Macedonia.
- To propose practical solutions for overcoming the language dispute.
- To illustrate the similarities and differences both within the dialectal richness and the different written norms of the Bulgarian language, as well as its relation to other languages of the Slavic group.

When examining the falsifications circulated today in the Republic of North Macedonia and comparing them with the originals or presenting other documents confirming the persecution of persons with Bulgarian identity, for greater clarity in the attached copies, the words Bulgarian, Bulgarian and Bulgarian are enclosed.

All authors of this text are originally related to the geographical area of Macedonia and are directly affected by historical and contemporary processes in it. Three of them were born in and are citizens of the Republic of North Macedonia, three are citizens of Bulgaria, one is a citizen of Albania and one is a citizen of Serbia.

Владо Тренески, Деян Танчовски, Ерлин Аго, Иван Николов, Илия Стояновски, Методий Иванов, Румен Сребранов, Спас Ташев.
Бяла книга за езиковия спор между България и Република Северна Македония. Издателство „Орбел“, 2021, 164 с. ISBN 978-954-496-143-5

ВЪВЕДЕНИЕ

В края на 2020 г. България на няколко пъти не даде съгласие за започването на преговорния процес за присъединяване на Република Северна Македония към Европейския съюз. Като основен аргумент се изтъква, че Скопие системно не спазва Договора за приятелство между двете държави от 2017 г. Като открити проблеми София посочва масовите фалшификации на историческото минало, репресиите над лицата със съхранено българско самосъзнание и характера на официалния език на Скопие.

Партньорите на България в ЕС се съобразяват с тази позиция. На 16 декември 2020 г. посланиците на страните-членки в ЕС приеха българските изисквания по отношение на „погрешната интерпретация на историята“ и включиха пълното име на Република Северна Македония в своите заключения. Но за незапознатите с българското минало и език, официалната позиция на София до известна степен остава неразбираема.

Слабост в българската политика е, че до този момент не е съумяла да разкрие пред външнополитическите си партньори същността и мащабите на извършеното в комунистическа Югославия езиково разделение и тоталното фалшифициране на съществуващите документи. Не е показала и как нагледно в наши дни в Скопие продължава да се извършва кражба на българското културно-историческо наследство, не е дадена гласност на системното нарушаване на човешките права, както и на физическите репресии и убийства на несъгласните с тази политика граждани. А посочените факти показват по какъв начин се утвърждават фалшификациите и потвърждават наличието на приемственост на тоталитарните практики от близкото минало като поставят много сериозни въпроси. Настоящият анализ дава отговор на тези въпроси.

Термините, използвани в изданието, са онази част от лексиката, с която се обозначават специфични явления и факти, свързани с културно-историческата, политическата и езиковата проблематика в отношенията между България и РС Македония.

Кодификацията е езиков термин, с който се обозначава регулирането на книжовния език, неговото установяване като езиков факт, който често се свързва с определена политическа промяна. Често пъти в българската история новите политически субекти, след като получат държавната власт, се опитват да кодифицират езика съобразно своите виждания, напр. промените в езиковата норма по времето на управлението на БЗНС (известни като т.нар. Омарчевски правопис от 1921 г.), както и правописът от 1945 г. (известен като Отечественофронтовски), с който си служим до ден днешен, въпреки съществуващите предложения за основен преглед на нормата на всеки 50 г.

Книжовната норма на РС Македония е установена през 1945 г. с решение на езиковата комисия, която прави първа и, естествено, политическа кодификация въз основа на централните и северните македонски диалекти със силно примесване на сръбски и латински елементи, така че дистанцията спрямо българския книжовен език да бъде възможно най-голяма. Всъщност вардарската книжовна норма почива на базата на български диалект, тъй като той споделя всички черти, характерни за целокупния български език: определителен член, който е задпоставен (в румънски задпоставен е само определителният член, докато неопределителният не е), аналитично изразяване на сравнителна и превъзходна степен, заместване на инфинитива с да-конструкция, разпад на падеж-

ната система и богатство от глаголни категории. И тук трябва да се прави разлика между книжовен език и общонационален език, тъй като отношенията между тях са видово-родови, т.е. книжовният език е част от националния език, който включва книжовната норма и диалектите (социални и териториални).

В РС Македония се прави опит да се покаже, че делото на Кирил и Методий е първата кодификация на „македонскиот език“. Но, трябва да се знае, че кодификацията включва правила, по които функционира и се официализира единният езиков стандарт. Така че освен нормирането на азбука, тя включва правила, които засягат всички нива на езиков анализ – фонетика (правоговор), морфология, синтаксис и лексикология, т.е. правопис.

За отделен „македонски“ език като политическо явление можем да говорим от фактическото му нормиране през 1945 г. Преди това от отделни дейци от Македония, напр. Димитрия (Димитър) Чуповски (Чупаров), Георгия (Георги) Пулевски, Кръсте (Кръстю) Мисирков, Стефан Дедов, под влияние и в сътрудничество със сръбските учени Ст. Новакович, Ал. Белич, Й. Цвийч и др., са правени опити за изработване на отделна азбука или дори изцяло приемане на сръбските букви. Между другото, доста спорни са т.нар. македонистки изяви на Мисирков, тъй като в своя „Дневник“ от 1916 г. (публикуван съвместно от Македонския държавен архив и Българския държавен архив) той се самоопределя като българин, а дори в края на живота си е директор на училищата в Карлово и Копривщица. Както отбелязва тогавашният директор на македонските архиви, проф. З. Тодоровски, етиката за историческата истина трябва да се търси в документите, а не в интерпретациите.

Интересно е, че Отечественофронтовският правопис и кодификацията на вардарската норма се осъществяват приблизително по едно и също време, което допълнително повдига въпроси относно преднамереността в тяхното дистанциране. Всъщност, езиковата комисия към Антифашистко събрание за народно освобождение на Македония (АСНОМ) е изпълнила поръчка на новата политическа власт с председател Л. Колишевски, която на 6 май 1945 г. нарежда кои букви трябва да се приемат.

Отношението между двете норми е отношение между два диалекта на един език, т.е. разликите им са в лексикален и фонетичен план, а в граматичен план имаме почти пълно припокриване. Всички световноизвестни слависти до 1944 г. разглеждат говорите в Македония като неразделна част от българския език. Сред тях са руснаците А. М. Селищчев, В. Григорович, П. Лавров, А. И. Соболевски, В. И. Счепкин, Т. Флорински, П. Н. Милюков и Н. С. Державин, чехите В. Вондрак, П. Шафарик и Л. Нидерле, французите А. Мазон, Л. Леже и Велон, германците Б. фон Арним и Г. Вайганд, словенците В. Облак и Ф. Миклошич, полякът А. Калина, холандецът Н. ван Вийк и много други.

Съвсем не е случаен фактът, че след 1945 г. писмените норми в България и днешната РС Македония са обособени в една подгрупа на южнославянските езици. Дори тук различието е не само между тези езици, а изобщо с всички останали славянски езици. Двете норми и днес споделят едни и същи черти, които ги отличават рязко от останалите езици от славянската група. Поради тази причина и съвременни учени като Дж. Кларк, О. Кронщайнер, Х. Шамлер, Й. Бабиньотис и др. отхвърлят тезата за съществуването на отделен от българския „македонски“ език. Водачите на автентичното македонско освободително движение в емиграция също никога не приемат обособяването на македонските български говори в отделен език.

Скопските кодификатори, опирайки се на Кр. Мисирков, стъпват на диалект, който смятат за достатъчно отдалечен от българския книжовен език и съдържащ възможно най-минимален брой общи фонетични и лексикални черти, тъй като морфологичните няма как да променят, защото нормата би станала напълно непонятна за маке-

донските граждани. С тези доводи е избран централният велешки говор, със силно влияние на северния скопски говор. На велешки говор твори В. Марковски, който защитава в първата езикова комисия необходимостта от буква Ъ (тя се смята за български елемент, въпреки че е част от кирилицата, за която македонските учени претендират да е македонска), в спора му с Блаже Конески, който пък се опитва да наложи изцяло сръбската азбука. Още на 28 декември 1944 г. от Белград е изпратен като референт на Комисията за езика известният с просръбските си възгледи филолог Воислав Илич, който идва в Скопие, за да подкрепи Блаже Конески. Същият В. Илич по-късно установява терминологията в македонската граматика, като изцяло я заимства от сръбската.

Така се стига до втората комисия от 15 февруари 1945 г. в която има петима сръбски агенти: Бл. Конески, Воислав Илич, Лазар Мойсов (лично инквизирал бореца за независима Македония Живко Илиев през 1948 г.), Лиляна Чаловска (съпруга на Л. Колишевски) и В. Малинска. Тезисите на сръбските идеолози за изцяло налагане на сръбската азбука, прокарани чрез Б. Конески, също не постигат окончателен успех. Уплашен от утвърждаването на буква Ъ, тогавашният председател на правителството на НР Македония Л. Колишевски моли белградското ръководство на Югославия да съдейства за разрешаването на този проблем. В същото време Б. Конески настоява да се отложи взимането на решение. На него няма кой да възрази, защото е член на ОЗНА, предходник на УДБА.

В средата на март 1945 г. по нареждане на Милован Джилас, шеф на Титовата „Агитация и пропаганда“, в Скопие пристига неговият заместник Радован Зонович. Неговата основна задача е да укрепи позициите на Б. Конески. Р. Зонович има решаваща роля за окончателното приемане на сръбската Караджица като македонска азбука. Цялата акция по налагането на македонската караджица е проведена от Белград под ръководството на ген. Александър Ранкович, член на ЦК на ЮКП, един от най-близките сътрудници на Тито, ръководител на ОЗНА и наследилата я УДБА, и Благойе Нешкович, премиер на Югославия от 9 април 1945 г.

На 24 април 1945 г. Милован Джилас привиква в Белград Бл. Конески, В. Марковски и В. Малинска, на които с партиен диктат са наложени сръбските позиции. На срещата им с Джилас присъстват и четирима сръбски професори: Радомир Алексич, Радослав Бошкович, Михайло Стеванович и Радован Лалич, с чиято помощ окончателно се решава въпросът с македонската азбука в духа на сръбската доктрина за Македония и България. Преследваната цел е максималното отделяне на македонците и македонската кодификация от българския етноразнообразен континуум. Така се стига до парадокса за звук, който няма как да бъде пренебрегнат, да не се пише буква, а апостроф. Така че според взетите решения в Белград, прокарани чрез третата езикова комисия, рождената дата на македонската езикова кодификация е 3 май 1945 г. По-късно, според т.нар. „закон за македонската национална чест“, противниците на сръбската азбука и сръбското влияние се озовават в затвор или в концлагер, а трети са изолирани.

Днес скопската страна се позовава на твърдението за наличието на отделни хърватски и сръбски езици и оттук извежда аналогията с българската и вардарската норма. Подобно разбиране не се базира на познания за историческото развитие на езиците. При хърватския език например често пъти в миналото се срещат локалните и неопределени общи названия като словински, словиенски, далматински, илирски и др., които днес се възприемат като част от хърватския език. В началото на XIX в. всички хървати биват обединени с общ език и графична система, различни от сръбската. Едва в края на XIX в., след правописната реформа на Вук Караджич в Сърбия, започват опитите за сближаване на сръбския и хърватския език и обединяването им с общо име „сърбо-

хърватски“ език. Дългогодишната традиция на съществуването на хърватска книжнина е в основата на днешното наличие на самостоятелен хърватски език. За разлика от него, до 1944 г. регионалните говори в Македония никога не са разглеждани като самостоятелен език, поради което в Скопие отсъства фактора „самостоятелна македонска книжовна традиция“. Освен това самите македонски диалекти са много различни. Неврокопският диалект е много по-близък до търновския, отколкото който и да е друг околен или друг български диалект. А знаем, че търновският лежи в основата на българския книжовен език. Т.е. неврокопският диалект, който се смята от скопските учени за македонски, е много по-близък до книжовния български език, отколкото който и да е друг диалект, освен търновския.

На практика от всеки диалект може да се обособи отделен език въз основа на политическа намеса, както и от всяка етнографска (регионална единица) може да се обособи отделен народ. Това се отнася не само до многообразието от диалекти и регионални образувания на българския език и народ, но и за всички други езици и народи. Така например една от символните личности на македонизма, Г. Пулевски, който има противоречиви прояви, пише за миячки език. Политиката на обособяване на отделни народи и езици не е само балканска черта, а нея ще видим в стремежите на Коминтерна за отделяне на малцинствени езици и народи, в плановете на хитлеристка Германия за отделянето на различна от поляците гуралска нация, а дори в обмислянето на сателитна държава Македония с оглед на колебливата позиция и участие на България в съюза с Германия. Политическият инженеринг при роенето на нации и езици, който подклажда локален сепаратизъм, е инструмент за елиминиране на държавната и етническата консолидация на опонента.

Кодификацията на вардарската норма е естествено продължение на сръбската намеса в македонския въпрос, която се състои в системно асистирание в отделянето на език и нация от българския език и народ. Така, благодарение на тази намеса, се появява кръг от македонски дейци, които са минали образованието си в Белград, където са сътрудничили на тамошните професори и политици – от края на 19 в. до появата на македонската норма. По време на сръбската окупация от 1913 до 1941 г. системно е провеждан процес на сърбизация на населението на Вардарска Македония, която дава солидна база при налагането на отделна кодификация и идентичност на езика и народа. С политическата асистенция на югославските политически и репресивни органи е прокарана съвременната сърбизирана кодификация на македонската норма. Тази линия, която е просръбска и антибългарска, успява да създаде плеяда от учени, които я поддържат, повтаряйки сръбските тези относно т.нар. македонски език и нация.

Появата на отделна македонска идентичност, която задължително включва езика, не се осъществява за една нощ, както твърдят премиерът З. Заев и други политици в Скопие, но и български учени и политици, според които до 1944 г. е имало българи, а после станали македонци. Днешните реалности са плод на системни и целенасочени действия на сръбското доктринерство, което, следвайки своя план, прави опити за създаване не само на отделна македонска, но и на шопска нация. Тази практика е в съгласие с руските планове за обособяване на добруджанска и тракийска нации, съвпадащи със сръбските тези за отричане на българската идентичност и замаяната ѝ с нови идентичности на базата на регионални форми на българския език и народ. Подобна политика започва в Белград с местна просръбска македонска асистенция и руска подкрепа (вкл. на руския консул в Битоля) от края на XIX в., минавайки през кралство СХС и Югославия, в чиито рамки е била Вардарска Македония, до наши дни. Неслучайно най-големите бранители на македонизма се оказват не всички македонци, а руските и сръбските елити и техните протежета в РС Македония.

Спецификата на това явление се подсилва от заселването на сръбски колонисти във Вардарска Македония, които оказват сериозно влияние в политиката (вкл. в научната сфера и в журналистиката) в наши дни. Негативното руско отношение към България се забелязва още през 1870 г., когато руският дипломат граф Игнатиев протестира срещу чл. 10 от султанския ферман за създаването на Българската екзархия, който предвижда провеждането на плебисцит за присъединяване на македонските епархии към нея. Руският антибългаризъм пуска своите най-дълбоки корени след Берлинския конгрес (1878), с решенията на който руското управление драстично е намалено на 9 месеца, а по-късно по времето на управлението на Ст. Стамболов (1886 – 1894) България започва да провежда самостоятелна политика и да се противопоставя на намесата на Москва в нейните вътрешни работи. Така че сръбските и руските интереси за унищожаването на независимостта на България съвпадат от момента на появата на българското княжество.

Що се отнася до идентичността, която пряко се свързва с езика, както премиерът З. Заев отбелязва „ние сме македонци и говорим македонски език“, то тя стои в пряка връзка с процесите на администриране, консолидиране, надрегионално осъзнаване и диференциране от другите етноси. От трите дяла на Македония най-малко българско управление има в Егейска и Вардарска Македония, въпреки че Българската екзархия заема голяма част от Македония. От друга страна, продължителното сръбско управление на Вардарска Македония провокира обособяването на отделно съзнание, което трябва да бъде компромисно. То е резултат от алтернативата на очертаващата се пред Белград невъзможност за бързо сръбизиране на македонското население. При еманципирането на македонската идентичност от българската, тя трябва да бъде негативна относно това, което ги свързва и да настоява, че е налице отделно, различно от българското съзнание, което има свои исторически корени, които пък трябва да почиват на интерпретация на общото минало. Всъщност, този подход не е чисто собствен македонски, виждаме го във всички изяви на сръбските учени и политици.

Така стигаме до реалността в наши дни част от македонците да определят себе си като отделен етнос, който има претенциите за говорен от него отделен език. В никакъв случай обаче появата на отделна идентичност и отделна кодификация не е станала за една вечер, а е била системен и поэтапен процес, който е в резултат на няколко фактора, като най-силният от тях е сръбската последователна политика към Македония на отделянето ѝ от българския етноразнообразен континуум.

По времето на Титова Югославия, а днес РС Македония всячески се опитва да се представя за жертва на българския националшовинизъм и несъобразявайки се с историческите, културни и езикови факти, да настоява на своята идентичност, но не само в съвременен, но и в исторически план, който достига до средновековието, а преди Преспанския договор и до античността. В Скопие корените на „македонския“ език се търсят в ранното Средновековие, в епохата на Кирил и Методий, а дори и по-рано. За да се обоснове подобна позиция, започна системно фалшифициране, унищожаване и превратно тълкуване на съществуващите извори.

Тази политика продължи да се прилага в днешната РС Македония и след нейното отделяне от Югославия през 1991 г. Македонската академия на науките и изкуствата дори публикува поредното си официално становище, в което застъпи тезата за „пространствен и времеви континуитет на македонския език“, което е поредното директно посегателство към българското културно-историческо наследство и към диалектното многообразие на българския език. Тази масова практика намира своето място както в академичните издания, така и в учебниците в училищата, като по този начин младото поколение не само е лишено от достъп до обективна информация, но чрез използвания

език на омразата продължава да се възпитава в дух на противоречие по отношение на България.

Подобно поведение е несъвместимо с принципите на устройство и функциониране на ЕС. Тревожен факт е, че наблюдаваното сред някои представители на правителството в Скопие желание за сътрудничество с България и преодоляване на наследените проблеми, е посрещано враждебно както от контролираната от „дълбоката държава“ днешна парламентарна опозиция и близките до нея медии, така и от вътрешнопартийната опозиция. Очевидна е координираността на действията на двете групи от център, тясно свързан със стария югославски комунистически режим. Тази зависимост поражда политическа нестабилност и показва, че на този етап РС Македония не отговаря на основните критерии от Копенхаген, а именно институционална стабилност като гаранция за демократичен и правов ред, за опазването на човешките права, както и зачитането и защитата на малцинствата, възможността за поемане на задълженията на членството, включително и капацитета за ефективно прилагане на правилата, стандартите и политиките, които съставляват законодателния корпус на ЕС („достиженията на правото“), както и придържане към целите на политическия, икономическия и паричен съюз.

Именно с Преспанския договор РС Македония се опитва да наложи на България формулировка за езика, която липсва в Декларацията от 22 февруари 1999 г., подписана от тогавашните премиери Л. Георгиевски и Ив. Костов и препотвърдена със съвместен меморандум от 22 януари 2008 г. Според тези документи, които македонската страна е подписала и с които е длъжна да се съобразява, всички документи между двете страни се подписват на официалните езици съгласно техните конституции. Преспанският договор е договор между РС Македония и Гърция и в ни-какъв случай не засяга и не задължава България. Поради тази причина положението, фиксирано в Декларацията от 1999 г. и Меморандума от 2008 г., трябва да остане такова, каквото е установено, без да се прекриват официализираните граници.

Президентът на РС Македония Стево Пендаровски излезе с идея да бъде посочено, че македонската кодификация е от 1945 г., без да споменава, че тази кодификация лежи на диалектна основа, която езиково е българска. Ако в някакъв двустранен документ се разглежда кодификацията на македонска норма, то ще трябва да се определи каква е диалектната база. Скопските политици обаче, опирайки се блажеконевските тезиси, нямат никакви намерения да се съобразяват с лингвистичните факти, а с тяхната интерпретация. Ето защо положението, установено в Декларацията от 1999 г., е крайният предел, до който може да стигне компромисът от българска страна. Ред е на македонската страна да направи своя компромис, тъй като тя се опитва да наложи изцяло своите позиции, които всъщност са на сръбските идеолози, политици и учени.

Разбираемо е схващането в западните общества, че всеки има право на идентичност, на свой език и история и това е изконно право, но не и с цената на тяхната подмяна, на интерпретация, която подменя фактите. Абсурдно е да се влиза в нескончаеми интерпретации, а това трябва да се остави на отделния читател. Освен това съвременната широка аудитория с лекота ползва текстове от втората половина на XIX в. до наши дни. Това се отнася не само до историческите факти, но и за лингвистичните, тъй като в тази сфера също се правят субективни интерпретации от академични лица с претенция за обективна истина. Тези факти, разбира се, не бива да бъдат подреджани така, че да внушават определено мнение, а трябва да бъдат максимално изчерпателни и представени в оригинален вид.

Ако изброените проблеми във вътрешнополитическия живот на РС Македония не бъдат преодолені своевременно, то наследеният от тоталитарното минало и прилаган и в момента подход на разправа с всеки, който се осмели да изнесе обективно фак-

тите от далечното и близко минало, поражда риска да бъдат поставени под въпрос поне в регионален аспект единството на ЕС, НАТО и техните универсални ценности. Отказът на Скопие да скъса с югославската зависимост намери един от най-високите си изрази в края на 2020 г., когато от страна на правителството на З. Заев и президента С. Пендаровски бе предложен полковник Зоран Секуловски за северномакедонски военен представител в НАТО. В това си действие „македонската страна ги игнорираше советите на одредени приятелски служби“, на които е известен фактът, че македонският военен има тесни контакти със Сърбия. Този пример показва как старите зависимости на Скопие с nereформирания Белград затруднява координацията и консолидацията в южния фланг на НАТО.

Настоящото изложение има за цел да покаже пред българската и чуждестранната общественост, която не познава българския език, и пред обществото в РС Македония, което е подложено от десетилетия на изопачена представа за собствения си език, следното:

- Извършеното тотално фалшифициране и манипулативно интерпретиране в Скопие на документи, свързани с миналото на езика на територията на географската област Македония;
- Системното нарушаване на правата на човека при изграждането и утвърждаването на скопската писмена норма и съвременната македонска идентичност;
- Да разкрие днешното състояние на езиковата ситуация в РС Македония;
- Да предложи практически решения за преодоляване на езиковия спор;
- Да покаже нагледно какви са приликите и разликите както в рамките на диалектното богатство и различните писмени норми на българския език, така и спрямо други езици от славянската група.

При разглеждането на разпространяваните днес фалшификации в РС Македония и съпоставянето им с оригиналите или при представянето на други документи, удостоверяващи преследването на лица с българско самосъзнание, за по-голяма яснота в прилаганите копия, думите българин, българи и български са заградени.

Всички автори на настоящия текст по произход са свързани с географската област Македония и са пряко засегнати от историческите и съвременните процеси в нея. Трима от тях са родени и са граждани на РС Македония, трима на България, един на Албания и един на Сърбия.